ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 7ης Δεκεμβρίου 2018 *

«Δημόσιες συμβάσεις – Δημοσιονομικός κανονισμός – Αποκλεισμός για διάστημα δύο ετών από τις διαδικασίες αναθέσεως συμβάσεων και χορηγήσεως επιδοτήσεων που χρηματοδοτούνται από τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης – Άρθρο 108 του δημοσιονομικού κανονισμού – Δικαιώματα άμυνας – Απόδειξη παραλαβής κοινοποιήσεως»

Στην υπόθεση T-280/17,

GE.CO. P. Generale Costruzioni e Progettazioni SpA, με έδρα τη Ρώμη (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τον G. Naticchioni, δικηγόρο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον F. Dintilhac και την F. Moro,

καθής,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ με αίτημα την ακύρωση, αφενός, της αποφάσεως της Επιτροπής, της 7ης Μαρτίου 2017, περί αποκλεισμού της προσφεύγουσας από τη συμμετοχή στις διαδικασίες αναθέσεως συμβάσεων και χορηγήσεως επιδοτήσεων που χρηματοδοτούνται από τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από τη συμμετοχή στις διαδικασίες για τη χορήγηση κονδυλίων στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 2015/323 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 2015, σχετικά με τον δημοσιονομικό κανονισμό που εφαρμόζεται στο ενδέκατο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΕ 2015, L 58, σ. 17), με την οποία διατάσσεται η δημοσίευση του αποκλεισμού αυτού στον ιστότοπο της Επιτροπής και, αφετέρου, όλων των πράξεων που είναι προγενέστερες ή μεταγενέστερες της αποφάσεως αυτής, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων των οποίων η προσφεύγουσα δεν έχει λάβει γνώση,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Frimodt Nielsen, πρόεδρο, V. Kreuschitz και N. Półtorak (εισηγήτρια), δικαστές,

γραμματέας: E. Coulon

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση [1]

[*παραλειπόμενα*]

Σκεπτικό

[*παραλειπόμενα*]

Επί της ουσίας

[*παραλειπόμενα*]

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται παράβαση του άρθρου 108 του δημοσιονομικού κανονισμού και του άρθρου 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

[*παραλειπόμενα*]

42 Πρέπει να υπομνησθεί, καταρχάς, ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης, αναπόσπαστο τμήμα της οποίας αποτελεί το δικαίωμα ακροάσεως (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

43 Το δικαίωμα ακροάσεως κατοχυρώνεται σήμερα όχι μόνον από τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τα οποία εγγυώνται τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας καθώς και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη στο πλαίσιο κάθε δικαστικής διαδικασίας, αλλά επίσης και από το άρθρο 41 του εν λόγω Χάρτη, το οποίο διασφαλίζει το δικαίωμα χρηστής διοικήσεως. Το άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προβλέπει ότι το εν λόγω δικαίωμα χρηστής διοικήσεως περιλαμβάνει, ιδίως, το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση πριν ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Βάσει της αρχής αυτής, η οποία έχει εφαρμογή όταν η διοίκηση προτίθεται να εκδώσει βλαπτική πράξη σε βάρος ενός προσώπου, οι αποδέκτες αποφάσεων οι οποίες θίγουν αισθητά τα συμφέροντά τους πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν λυσιτελώς την άποψή τους σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων η διοίκηση σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως επιβάλλεται ακόμη και όταν η εφαρμοστέα κανονιστική ρύθμιση δεν προβλέπει ρητώς μια τέτοια διαδικαστική δυνατότητα (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041, σκέψεις 31 και 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

45 Εν προκειμένω, η εφαρμοστέα ρύθμιση προβλέπει, στο άρθρο 108, παράγραφος 8, στοιχείο γ′, του δημοσιονομικού κανονισμού, ότι, πριν από την έκδοση κάθε συστάσεως, η επιτροπή του άρθρου 108 παρέχει στον οικονομικό φορέα και στις ενημερωθείσες αναθέτουσες αρχές τη δυνατότητα να υποβάλουν παρατηρήσεις. Η διάταξη αυτή διευκρινίζει επίσης ότι ο οικονομικός φορέας και οι ενημερωθείσες αναθέτουσες αρχές έχουν τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες στη διάθεσή τους για την υποβολή των παρατηρήσεών τους.

1 Παρατίθενται μόνον οι σκέψεις των οποίων η δημοσίευση κρίνεται σκόπιμη από το Γενικό Δικαστήριο.

46 Ωστόσο, η εφαρμοστέα ρύθμιση δεν προβλέπει με ποιο μέσο επικοινωνίας γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα από την επιτροπή του άρθρου 108 ο νομικός χαρακτηρισμός των επίμαχων πραγματικών περιστατικών και η κύρωση που προβλέπεται να επιβληθεί.

47 Συναφώς, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι προσήκουσα κοινοποίηση αποφάσεως –και, επομένως, κατά μείζονα λόγο επιστολής που περιλαμβάνει τον νομικό χαρακτηρισμό των επίμαχων πραγματικών περιστατικών και την κύρωση που προτίθεται να επιβάλει η επιτροπή του άρθρου 108– υπάρχει αφότου η απόφαση γνωστοποιείται στον αποδέκτη της και αυτός έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου της (βλ., υπό την έννοια αυτή, διάταξη της 9ης Ιουλίου 2013, Page Protective Services κατά SEAE, T-221/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:363, σκέψη 12).

48 Εν προκειμένω, το ζήτημα αν η Επιτροπή κοινοποίησε προσηκόντως στην προσφεύγουσα την επίμαχη επιστολή αποτελεί αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ των διαδίκων. Πρώτον, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επισημαίνει ότι εμπιστεύθηκε την επίμαχη επιστολή σε υπηρεσία διεκπεραιώσεως επείγουσας αλληλογραφίας. Δεύτερον, επισημαίνει ότι είχε επίσης αποστείλει την εν λόγω επιστολή μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον μοναδικό διαχειριστή της προσφεύγουσας. Προκειμένου να αποδείξει ότι κοινοποίησε προσηκόντως την επίμαχη επιστολή, η Επιτροπή επικαλείται το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 23ης Δεκεμβρίου 2016 και την αναφορά αναγνώσεως που έλαβε αυθημερόν. Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι ουδέποτε έλαβε γνώση της επίμαχης επιστολής ή της αποστολής της.

[*παραλειπόμενα*]

60 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 42 έως 44 και 47 ανωτέρω, απόκειται στην Επιτροπή να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ακροάσεως και, συνεπώς, να αποδείξει ότι παρέσχε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να διατυπώσει λυσιτελώς την άποψή της σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων η Επιτροπή σκόπευε να στηρίξει την απόφαση της. Εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν μπορούσε να αρκεσθεί στην αναφορά αναγνώσεως, η οποία, όπως η ίδια παραδέχεται, αποτελεί μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αποστελλόμενο αυτόματα από το ηλεκτρονικό σύστημα του παραλήπτη, προκειμένου να διαπιστώσει, όπως έπραξε με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι είχε παρασχεθεί στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να λάβει γνώση της επίμαχης επιστολής και ότι η προσφεύγουσα δεν είχε δώσει συνέχεια στην εν λόγω επιστολή.

61 Πράγματι, βάσει της δικογραφίας, ειδικότερα των στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή, και λαμβανομένων υπόψη των παρατηρήσεων των διαδίκων ως προς τα στοιχεία αυτά, επισημαίνεται ότι η αναφορά αναγνώσεως αποτελεί μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δυνάμενο να δημιουργηθεί και να αποσταλεί αυτόματα από το ηλεκτρονικό σύστημα του παραλήπτη του μηνύματος χωρίς δική του χειροκίνητη παρέμβαση και, επομένως, χωρίς αυτός να έχει κατ' ανάγκην μπορέσει να λάβει γνώση της υπάρξεως του εν λόγω ηλεκτρονικού μηνύματος. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η αναφορά αναγνώσεως δεν παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αποδείξει ότι έχει παρασχεθεί προσηκόντως στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να λάβει γνώση της επίμαχης επιστολής ή ότι η προσφεύγουσα είχε γνώση της υπάρξεως μιας τέτοιας επιστολής ή της αποστολής της.

62 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, αν και η κοινοποίηση διά συστημένης επιστολής με βεβαίωση παραλαβής δεν είναι ο μόνος δυνατός τρόπος κοινοποιήσεως των διοικητικών αποφάσεων, παραμένει ωστόσο, χάρη στις ειδικές εγγυήσεις που παρέχει τόσο για τον ενδιαφερόμενο όσο και για τη διοίκηση, μια ιδιαίτερα ασφαλής λύση (βλ., υπό την έννοια αυτή, διάταξη της 16ης Δεκεμβρίου 2010, AG κατά Κοινοβουλίου, F-25/10, EU:F:2010:171, σκέψη 38), και τούτο, κατά μείζονα λόγο, όταν ο ενδιαφερόμενος δεν υπηρετεί στα ευρωπαϊκά όργανα (βλ., υπό την έννοια αυτή, διάταξη της 16ης Δεκεμβρίου 2010, AG κατά Κοινοβουλίου, F-25/10, EU:F:2010:171, σκέψη 39). Μια τέτοια εγγύηση αποτελεί, μεταξύ άλλων, η οφειλόμενη στην εκ μέρους του παραλήπτη υπογραφή της βεβαιώσεως παραλαβής διασφάλιση ότι αυτός έλαβε γνώση ότι μια επιστολή απευθύνεται σε αυτόν και απαιτεί την προσοχή του. Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι, σε αντίθεση με τη βεβαίωση ταχυδρομικής παραλαβής, η αναφορά αναγνώσεως δεν παρέχει τέτοια διασφάλιση. Σε

αντίθεση με την υπογραφή στη βεβαίωση παραλαβής από τον παραλήπτη επιστολής ή με τη σύνταξη και την αποστολή μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που επιβεβαιώνει την παραλαβή του ηλεκτρονικού μηνύματος από τον παραλήπτη του, η επίμαχη αναφορά αναγνώσεως, λόγω της αυτόματης δημιουργίας και αποστολής της από το ηλεκτρονικό σύστημα του παραλήπτη όπως περιγράφεται στη σκέψη 61 ανωτέρω, δεν αποδεικνύει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφιβολία ότι η προσφεύγουσα είχε λάβει γνώση ή ότι της είχε παρασχεθεί η δυνατότητα να λάβει γνώση της επίμαχης επιστολής κατά την ημερομηνία αποστολής της εν λόγω αναφοράς.

63 Όταν, όπως συμβαίνει στην υπό κρίση υπόθεση, διακυβεύεται η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος ακροάσεως, η αναφορά αναγνώσεως, όπως προσκομίζεται από την Επιτροπή, δεν είναι δυνατόν να αρκεί προκειμένου να αποδειχθεί ότι η Επιτροπή φρόντισε δεόντως να εξασφαλίσει ότι παρασχέθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να προβάλει λυσιτελώς την άποψή της.

64 Δεδομένου ότι δεν αποδείχθηκε ότι παρασχέθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να διατυπώσει λυσιτελώς την άποψή της σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων η Επιτροπή σκόπευε να στηρίξει την προσβαλλόμενη απόφαση, πρέπει να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος ακυρώσεως, που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 108 του δημοσιονομικού κανονισμού και του άρθρου 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

65 Ως εκ τούτου, χωρίς να είναι αναγκαίο να εκτιμηθεί το βάσιμο των λοιπών επιχειρημάτων που προέβαλε η προσφεύγουσα στο πλαίσιο του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί.

[*παραλειπόμενα*]

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 7ης Μαρτίου 2017, περί αποκλεισμού της GE.CO. P. Generale Costruzioni e Progettazioni S.p.A από τη συμμετοχή στις διαδικασίες αναθέσεως συμβάσεων και χορηγήσεως επιδοτήσεων που χρηματοδοτούνται από τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από τη συμμετοχή στις διαδικασίες για τη χορήγηση κονδυλίων στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 2015/323 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 2015, σχετικά με τον δημοσιονομικό κανονισμό που εφαρμόζεται στο ενδέκατο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, με την οποία διατάσσεται η δημοσίευση του αποκλεισμού αυτού στον ιστότοπο της Επιτροπής.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Frimodt Nielsen Kreuschitz Półtorak

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Δεκεμβρίου 2018.

(υπογραφές)